

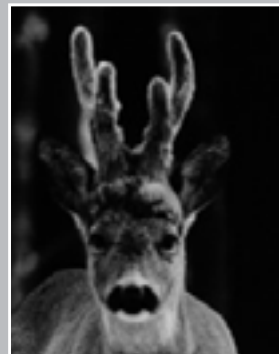
Az őzagancs és a hormonok

Az agancsciklus (éves ritmus) folyamatának első szakasza az agancsnövekedés, amikor a lágy szövetből álló agancsot a „barka” (szőrös bőr) borítja. Az agancsfejlődés folyamatában közvetlenül részt vesz a *tesztoszteron*, a herékben termelődő hím ivari hormon, amely ezáltal a csont alapanyagának kialakulásában működik közre.

Tesztoszteron hiányában tökéletlenül megy végbe a csontosodási folyamat. Hereserülés, kasztráció vagy rejtett heréjűség ezért zavart okoz az agancsképződésben. Például a herék megbetege-

dése vagy sérülése miatt „parókát” növeszt a bak. Részt vesznek az agancsfejlődésben a mellékvesekéreg és a hipofízis (agyalapi mirigy) hormonjai is. A hipofízis termelke a növekedési (*szomatotrop*) és az ivarmirigyek működésére ható (*gonadotrop*) hormon. Az őz agancsnövekedésének ciklusa elsősorban az ivarszerv eredetű hormonoktól függ.

Szoros összefüggést mutat a szaporodási ciklus, a herék térfogatváltozása és a vérben levő tesztoszteron mennyisége az agancsfejlődés ciklusával.

Télen a szomatotrop hormon hatására felgyorsul az agancsnövekedés. Az agancstövet borító hámréteg alatt sok rostot termelő, osztódó kötőszövet jön létre, majd felfelé halad a csontosodási folyamat. Az agancsépítéshez szükséges ásványi anyagokat a vér szállítja az érhalózathoz. Ebben az időszakban a herék kicsik és nem tartalmaznak ondósejtet.

Tavasszal, az egyre több napfény hatására a hipofízis gonadotrop hormonja beindítja a herék működését, illetve növekedését. Megkezdődik a hímivarsejtek (spermium) és a tesztoszteron nemi hormon termelődése. Fokozatosan képződik az agancsok csontalapanyaga, beépülnek az ásványi anyagok, s kialakul a szivacsos csontszövet. Ilyenkor az agancsot borító barka a sűrű ideg- és érhalózathoz miatt érzékeny.

Az agancs növekedését a szomatotrop hormon gyorsítja

szem

Tél

a gonadotrop hormon hatására növekednek a herék, megkezdődik a hímivarsejtek és a tesztoszteron termelődése

Március-április

január

február

március

április

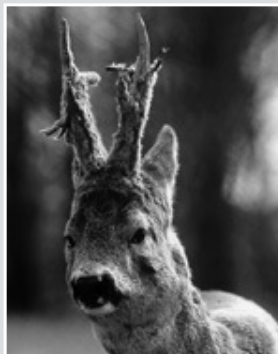

május

június

Nyár elején a tesztoszteron hatására megszűnik a növekedési hormon termelése, s befejeződik a bőrreteg (barka) alatt kialakult agancs fejlődése. A barka véreirei már nem szállítják az agancsfejléshez szükséges anyagokat, és elhalnak. A bak megkezdí agancsának letisztítását. A nemi hormontermelés fokozódik, a herék tovább növekednek, a bak aktívabb, agresszívebb lesz, s elfoglalja territóriumát, amelyet fagyú- és illatmirigyeinek váladékával jelöl meg. Az ős illatmirigyei közül az ujj közötti mirigyek a legfejlettebbek.

A szaporodási időszakra az agancs kemény, elhalt csontszövevé alakul, az agancstő azonban ilyenkor sem hal el. A herék ebben az időszakban a legnagyobbak.

Ősszel, a szaporodási időszak után az agancstő felső részén, a tulajdonképpeni agancs alján – hormonhatásra – megindul a csontfaló sejtek működése. A koszorú alatt hasadék keletkezik, majd az agancs leválik.

Ekkorra a herék térfogata kisebb lesz, s az ondósejtek száma is csökken. A herék működésére ható gonadotrop hormonból már kevesebb termelődik.

Az agancs leválása után az agancstőn keletkezett sebet hegyszövet fedi be. A csonthártán a folyamatosan osztódó sejtekből kialakul az agancscsúcs, az agancs újrafejlődik, az agancsciklus ismétlődik.

Z. A. - I. M.

Illusztráció: Udvarnoki András
Fotó: Magyar Ferenc

július

augusztus

szeptember

október

november

december